EDUSKUNNAN TULEVAISUUSVALIOKUNNAN KUULEMINEN 2.5.2018

Kjell Skoglund, Suomalais-ruotsalaisen kauppakamarin toimitusjohtaja

Tulevaisuusvaliokunta toivoo näkemyksiä seuraavista asioista:

- Mitkä asiat haastavat, yhdistävät ja erottavat Pohjoismaita tulevaisuudessa?
- Mikä on pohjoismaisen yhteistyön historia, nykytila ja tulevaisuus?

Yhteenveto: Miksi Suomen tulisi toimia pohjoismaisen yhteistyön veturina?

1. Suomella on kaikista Pohjoismaista eniten hävittävää, jos maiden välinen yhteistyö ja yhteenkuuluvuus heikkenee.
    a. Ruotsi ja muut Pohjoismaat ovat tärkeimpiä markkinoita suomalaisille yrityksille.
    b. Varsinkin Ruotsi on monelle suomalaiselle yrityksille ensimmäinen vientimarkkina. Ruotsi on sen takia tärkein väylä suomalaisten yritysten kansainvälistymiseen. Pohjois-Ruotsissa ja Norjassa on meneillään isoja investointihankkeita, joihin suomalaisilla yrityksillä on erinomaiset edellytykset osallistua.
    c. Pohjoismaat ovat Suomen tärkein kumppani kolmessa tärkeässä kategoriassa: talous, kulttuuri ja puolustus.
2. Suomen rooli osana Pohjoismaita ei ole itsestäänselvyys. Sen takia Suomen pitäisi edistää yhteistyötä aktiivisemmin kuin muut Pohjoismaat.
    a. Norjalaisilla, tanskalaisilla ja ruotsalaisilla on yllättävän heikot tiedot Suomesta.
    b. Suomi sijaitsee suhteellisen kaukana varsinkin Tanskasta, jonka mielenkiinto kohdistuu enemmän Saksaan ja Keski-Eurooppaan kuin Suomeen.
    c. Suomi on markkinana ja talouden koon puolesta pienempi kuin muut Pohjoismaat.
3. Suomen pitää tuoda konkreettisia ratkaisuja Pohjoismaiseen yhteistyöhön.
    a. Syy on selvä: Meillä on eniten voitettavaa.
    b. Pohjoismaat ovat meidän ainoa luonteva kumppani kulttuurissa, politiikassa ja taloudessa.
    c. Suomi on muita Pohjoismaita selvästi jäljessä talouden kehitystä mittaavilla mittareilla. Vahva pohjoismainen markkina, joka toimisi mahdollisimman pienillä hallinnollisilla esteillä, hyödyttäisi erityisesti Suomea ja meidän vientiä.

Mitkä asiat haastavat Pohjoismaita tulevaisuudessa?

1. **Populismin nousu**. Poliittinen kenttä on jakautunut kaikissa maissa. Pohjoismaat eivät välttämättä suhtaudu yhtä positiivisesti ulkomaailmaan ja kansainvälisyyteen kuin aikaisemmin.
2. **Heikot hallitukset**. Populistipuolueiden nousu on johtanut siihen, että perinteiset puolueet eivät välttämättä enää pysty muodostamaan riittävän vahvoja hallituksia. Vaarana on, että yhteiskunnat eivät enää kehity riittävän nopeasti, ja niiden kilpailukyky heikkenee suhteessa muuhun maailmaan.
3. **Väestön ikääntyminen**. Kielteisempi suhtautuminen maahanmuuttajiin heikentää maiden ikärakennetta. Poikkeus on Ruotsi, jonka väestömäärä on maahanmuuton ansiosta kasvanut 10 miljoonaan. Suomen tilanne on demografian näkökulmasta selvästi huonoin. Meillä ei tämän hetkisen tilanteen perusteella tule olemaan riittävästi veronmaksajia tulevaisuudessa.
4. **Työvoiman riittävyys**. Pula pätevistä työntekijöistä, varsinkin tietyillä toimialoilla, tulee kasvamaan entisestään.

Mitkä asiat yhdistävät Pohjoismaita tulevaisuudessa?

1. **Pula osaavasta työvoimasta.** Kaikissa Pohjoismaissa on jo tällä hetkellä pulaa osaavasta työvoimasta. Varsinkin pohjoismaiset pääkaupungit kilpailevat keskenään esimerkiksi pätevimmistä IT-osaajista.
2. **Arktisten alueiden tarjoamat mahdollisuudet.** Ilmastonmuutoksen aikaansaamat mahdollisuudet luonnonvarojen ja kuljetusväylien hyödyntämiseen tarjoavat yhteisiä mahdollisuuksia Pohjoismaille.
3. **Ulkoiset uhat.** Kansainvälisesti kiristynyt turvallisuustilanne korostaa yhteisten puolustusratkaisujen merkitystä.
4. **Taloudelliset intressit.** Suomen ja Ruotsin rooli vapaakaupan puolustajina EU:ssa korostuu Brexitin myötä. Ulkomaankaupalla on viennistä riippuvaisille maille ratkaiseva merkitys.

Mitkä asiat erottavat Pohjoismaita tulevaisuudessa?

1. **Taloudellinen kehitys.** Suurena vaarana on, että taloudellinen tilanne kehittyy eri tahdissa tai eri suuntiin eri maissa.
    a. Norja on maailman vauraimpia maita. Tanskan ja Ruotsin taloudelliset näkymät ovat suhteellisen vakaat monipuolisen elinkeinorakenteen ja kansainvälisesti merkittävien yritysten ansiosta.
    b. Suomen lähtökohta on heikoin. Talous lähti vasta viime vuonna kasvuun Suomessa ja valtio on velkaantunut melkein vuosikymmenen kestäneen taantuman aikana. Talouden indikaattoreilla mitattuna olemme vaarassa tippua Pohjoismaisesta kerhosta (mm. BKT, velkaantuminen ja työllisyys).
2. **Väestörakenteen kehitys.** Väestön ikääntyminen kohdistuu Pohjoismaihin erilaisella voimakkuudella, vaikka ongelma on yhteinen.
    a. Ruotsin pitkän aikavälin väestörakenne on voimakkaan maahanmuuton ansiosta suhteellisen myönteinen. Tilanne on haastavin Suomessa. Tähän vaikuttaa myös Suomen talouden muita Pohjoismaita heikompi tilanne.

Pohjoismaisen yhteistyön historia.

1. **Alueellisen integraation edelläkävijä.** Pohjoismaat olivat jo yli 50 vuotta sitten esikuva alueellisen integraation toimeenpanosta ja sen mukanaan tuomista hyödyistä. Työvoiman ja kansalaisten liikkuvuus ovat hyödyttäneet varsinkin Suomea ja Ruotsia erilaisten yhteiskunnallisten siirtymäkausien aikana.
2. **Kiinnostuksen siirtyminen Eurooppaan.** Suomen ja Ruotsin liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995 johti siihen, että Pohjoismainen yhteistyö jäi EU-integraation varjoon. Pohjoismaista yhteistyötä edistävät instituutiot jatkoivat toimintaansa, mutta merkittävät uudistukset jäivät tekemättä.

Pohjoismaisen yhteistyön nykytila.

1. **Hidas päätöksenteko.** Pohjoismaiset instituutiot kuten Pohjoismaiden ministerineuvosto, Pohjoismaiden neuvosto ja Rajaesteneuvosto tekevät hyviä aloitteita pohjoismaisen yhteistyön ja

kansalaisten liikkuvuuden parantamiseksi (esimerkiksi yhteinen henkilötunnus). Uudistusten toimeenpanoa rajoittaa kuitenkin se tosiasia, että kaikilla Pohjoismailla on käytännössä veto-oikeus kaikkiin päätöksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että sillä maalla, joka haluaa vähiten, on eniten valtaa.

2. **Ulkoiset uhat yhdistävät.** Epävarmuuden ja ennakoinnin vaikeus kansainvälisessä politiikassa on nostanut Pohjoismaisen yhteistyön arvostusta ja näkyvyyttä. Nato-kysymys yhdistää Suomea ja Ruotsia ja varsinkin turvallisuuteen liittyvät asiat herättävät entistä enemmän kiinnostusta Pohjoismaissa.

Pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus.

1. **Yhteiset intressit korostuvat.** Ulkoisten uhkien vahvistuminen johtavat parhaassa tapauksessa tiiviimpään yhteistyöhön maiden välillä ja suhteessa muuhun maailmaan.
2. **Alueellinen integraatio vahvistuu.** Globaalilla tasolla tapahtuva kaupunkien vahvistuminen ja alueiden integraatio tarjoaa alustan Pohjoismaisen yhteistyön syventämiselle. Pohjoismaat muodostavat yhtenäisen maantieteellisen alueen, jota yhdistää historia, yhteiskuntamalli, kulttuuri ja taloudelliset intressit.
3. **Yhteinen markkina.** Alueiden korostunut merkitys talouden moottoreina johtaa todennäköisesti pohjoismaisen markkinan vahvistumiseen. Edellytyksenä on kuitenkin yhteistä markkinaa tukevia poliittisia päätöksiä. Työvoiman liikkuvuuden vahvistaminen ja hallinnollisten rajaesteiden purkaminen ovat keskeisimpiä uudistusten kohteita. Pohjoismaat muodostavat yhdessä yhden suurimmista talousalueista Euroopassa.

Kjell Skoglund

Toimitusjohtaja

Suomalais-ruotsalainen kauppakamari